

Homer: Ilijada 22, 59

Zacijelo se može učiniti neobičnim da Homer

(a osobito jedan jedini njegov stih, i to u osnovi sadržajno veoma običan stih) bude uvršten među *off*-pjesnike. Ali u ovom se slučaju ne radi o *off*-karakteristikama same poezije nego o specifičnostima njezine upotrebe.

Naime, jedan od važnih elemenata antičke pedagogije bila su različita mnemotehnička sredstva, dakle sažeti »podsjetnici« za izvjesne obrazovne cjeline. Nerijetko su takva mnemotehnička sredstva bila prikladni (često upravo u tu svrhu izmišljeni) stihovi.

Antički su gramatičari od razdoblja stoika nadalje u grčkom jeziku razlikovali osam vrsta riječi: ime (ὄνομα, što obuhvaća i imenice i pridjeve), glagol (ῥῆμα), veznik (συν-δεσμός), zamjenica (ἀντωνυμία), član (ἄρθρον), prijedlog (πρόθεσις), prilog (ἐπίρρημα) i particip (μετοχή). Mnemotehnički stih koji bi u sebi sadržavao primjere za svih ovih osam vrsta riječi nisu morali izmisliti jer su ga pronašli u Homerovoj *Ilijadi*:

πρὸς δ' ἔμῃ τὸν δύστηνον ἔτι φρονέοντ' ἔλέησον,

gdje je πρὸς prijedlog, δ' veznik, ἔμῃ zamjenica, τὸν član, δύστηνον ime, ἔτι prilog, φρονέοντ' particip, a ἔλέησον glagol.

Maretić i Ivšić, ne brinući se, dakako, za mnemotehničku vrijednost ovog stiha, prevode:

A i mēni se smiluj, dok živim, nevoljnu, jadnu...

i tako vjerno prenose sadržaj ovog Prijamova obraćanja Hektoru prije njegova polaska u tragičnu borbu protiv Ahileja. No ako bismo htjeli sačuvati posebnost "pedagoške" upotrebe stiha, ostavljajući grčke vrste riječi (i transformirajući član, koji kođ nas ne postoji, u pokaznu zamjenicu), mogli bismo dobiti vrlo neelegantan heksametar:

Žali zbog mene ovoga jasnog no živućeg ipak...

Više usklađen sa zahtjevima našeg standardnog jezika bio bi možda ovakav prijevod:

Obradi! Budući jasn, ali pri sebi, ovu samilost molim...,

a vjerojatno bi najbolje zvučao sadržajno neprecizan stih:

Budući na životu, no bijedno, molim te ovo...

I, napokon, bio bi zamisliv i takav prijevod koji u sebi sadržava naših uobičajenih devet vrsta riječi:

Milost iskaži jedanput i za me, o, nesretnog silno!

Preveo D. Škiljan